

Bayındır, N. (2023). Atatürk'ün çocuk eğitimi anlayışının eleştirel pedagoji yaklaşımının temel özellikleri açısından incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 4(2), 91-100.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 12.01.2023 Kabul/Accepted: 10.04.2023

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Atatürk'ün Çocuk Eğitimi Anlayışının Eleştirel Pedagoji Yaklaşımının Temel Özellikleri Açısından İncelenmesi

Nida BAYINDIR¹

Özet

Eleştirel pedagoji, bireyin kendisini bulduğu, içinde bulunduğu gerçekliğe karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirerek toplumu demokratikleştirmeye teşvik eden bir süreçtir. Bu nedenle demokrasi ile bilimsel düşünmeyi birbirine bağlayan Atatürk'ün eleştirel pedagoji ile öngördüğü düşünce sistemi; eleştirel, özgürleştirici, adil ve dönüştürücü toplumsal rollerdir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel doküman analizi deseninde hazırlanmıştır. Tarihsel doküman analizi, geçmişten günümüze bilgilerin yeniden değerlendirilmesine olanak tanıyan bir analizdir. Çalışmada Atatürk'ün çocuk eğitime ilişkin görüşleri alıntılanarak eleştirel pedagojinin temelleri açısından incelenmiş ve hedef çocuk eğitimi algısı Atatürk'ün söylev, demeçlerinden yola çıkılarak tartışılmıştır. Çalışma sonucuna göre; Atatürk, çocukları öncelikle samimi bir sevgi timsali, demokratik ideallerin ve Cumhuriyetin eşsiz temsilcisi ve savunucusu olarak görmektedir. Atatürk, çocuklarla ilgili görüşlerinde; onların bilinçli yurttaş olmaları, özgür düşünmeleri, Cumhuriyeti her koşulda korumaları ve yaşatmaları, bilimsel ve eleştirel düşünerek bilgiyi sorgulayıp her zaman toplum yararına kullanmaları gerektiği yönünde ifadeler kullanmıştır. Eleştirel pedagojik yaklaşımı ile Atatürk; siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal sorunların karmaşık ilişkilerinden ortaya çıkan sorunların her koşulda çözülmesi gerektiğini ve bunun içinde çocukların daha özgür düşünebilmesi için eleştiriye gerekli bir kanıt olarak görmüştür. Çalışma kapsamında, Atatürkçü düşüncenin çocuk ve çocuk eğitimi üzerindeki etkilerini kapsayan araştırmaların sayısının artması, Atatürkçü düşüncenin çocuk eğitime bakış açısının, eleştirel düşünmeyi destekleyecek şekilde, eğitim yaşantılarından yer bulması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Atatürk; çocuk eğitimi; eleştirel pedagoji

An Investigation of Atatürk's Understanding of Child Education in Terms of the Basic Features of the Critical Pedagogy Approach

Abstract

Critical pedagogy, on the other hand, is a process that encourages the society to democratize by developing a critical perspective against the reality in which the individual finds itself. Critical thinking, which is the basis of researching, questioning, not dogmatic but scientific thought, is a curious, original, and creative child spirit that Atatürk tried to bring to the whole society with the proclamation of the Republic. This present study was conducted in a historical research design within the scope of the qualitative research model. In this context, with the method of document analysis on the subject, Atatürk's views on education were analysed and examined in terms of the foundations of critical pedagogy, and the targeted child perception was discussed based on Atatürk's speeches, statements, and dialogues. Historical document analysis is an analysis that

¹ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, Eskişehir-Türkiye, nida.bayindir@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8329-358X

allows the re-evaluation of theories and generalizations from the past to the present. According to the research results, Atatürk sees children first as an example of sincere love and then a unique representative and defender of democratic ideals. In his views on children, Atatürk gave the message that they should be conscious citizens, think freely, protect, keep the Republic alive under all conditions, question knowledge by thinking scientifically and critically, and change and transform it for the benefit of society when necessary. Atatürk's views, speeches, statements, and dialogues about children are not just emotional expressions but also the path is drawn for them and a duty to them and society. Atatürk listed children's expectations, wishes, and responsibilities as the Republic of Turkey and encouraged children to maintain the spirit of national unity, solidarity, cooperation, and democracy. Within the scope of the research, it is suggested that the number of researches with the theme of Atatürk and children increase, and that Atatürk's scientific thinking and perspective on children should be included in the curriculum.

Keywords: Atatürk; education of children; critical pedagogy

1. GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insanın bulunduğu her ortamda değişimler ve dönüşümler yaşanmakta, birey ve toplum böylelikle ileriye doğru evrilmektedir. Bu süreçte eğitim önemli bir rol oynamakta toplumsal değişimin mimarı olmaktadır. Eğitim sistemi içinde değerlendirilen eleştirel kuram bireye etik ilgi, egemenlik, adalet, her bilgiye karşı eleştirel bir bakış açısı sergileyerek sorma ve sorgulama formu kazandırmış bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim ve pedagojinin dönüşümü girişimleri ile ortaya çıkan bu kuram; egemen kültürü yaşatmaya, baskılara karşı gelip, aydınlanma, güçlenme, hümanist ve özgürlükçü bir düşüncenin sentezini üretmeye yönelik olarak gelişmiştir (Büyükgöze ve Fındık, 2018, s. 1339; Kesik ve Bayram, 2015, s. 900; Terzi vd, 2015, s. 345).

Günümüzde eleştirel pedagoji, baskıcı ve hiyerarşik ilişkileri ortadan kaldıran, özneleri özgürleştiren ve insanın bağımsızlaşmasından yana olan evrensel sorgulamaya dayalı bir anlayıştır. Bir bakıma kendi içinde toplumu dönüşüme hazırlayan gelişimci bir anlayışa sahip, özellikle bireylerin özgür ve yaratıcı bilinç geliştirmelerine, otorite eğilimlerini fark etmelerine ve bilimsel düşünme yaklaşımını geliştirmeyi amaçlayan pedagojik uygulamalardır. Giroux, Dewey, Kohl, Kozol, Greene, Illich, Althusser, Freire, gibi eleştirel pedagojiyi benimseyenler, eğitimin sosyal ve kültürel gerçeklerle sürekli bir ilişkisi olduğunu söyleyip, bu paradigmanın daima dönüşüm içinde olduğu, daha doğrusu dünyayı etkileyebilmek ve dönüşümünü gerçekleştirebilmek için tarihsel, siyasi ve etik açıdan yönlendirmelere ihtiyacı olduğunu düşünmektedirler. Eleştirel pedagoji; bireyi sadece sosyalizasyon sürecindeki tekil özneler gibi değil, toplumda yer alan ve kendi kendilerini dönüştürmeye teşvik eden yetkili karar mercileri olarak görür. Dolayısıyla bu yaklaşım bireyin eğitimi ile ideolojik eğitsel pratikleri gündelik hayat ve evrensel bakış açısı ile ele almaktadır (Aksakallı, 2019, s. 586).

Dünyanın hiçbir yerinde tarafsız bir eğitim süreci yoktur. Eğitim; mevcut sistemin geleneksel yapısı, inancı, kültürü, coğrafyası ve demografik diğer unsurları ile toplumu bütünleştirmeyi hedefleyen bir özgürlük pratiğidir. Freire'ye (1970), göre eğitimin üstlendiği bu durum eleştirel bir ruhla beslenen radikalleşme, Giroux'a (2007) göre bireyi ve anlayışını biçimlendiren ideolojik bir aygıt, Apple'e (2006) göre sosyal üretime katkıda bulunmak için bireylerin teşvik edilmesi, McLaren'e (2011) göre eşitlik ve sosyal adalet inancıdır. Eleştirel pedagoji bireyin gelişim sürecinde, içinde bulunduğu gerçekliğe karşı eleştirel bakış açısıyla ürettiği demokratik düşünce sürecidir. Temel amacı; toplumu sosyal bir oluşum olarak yeniden yaratmak, eğitimin politik doğasını keşfetmek, bireylere eleştirel bir bilinç ve sosyal farkındalık kazandırmaktır (Aslan, 2014, s. 5; Aksakallı, 2019, s. 586; Büyükgöze ve Fındık, 2018, s. 1340; Demirtaş ve Özer, 2015, s. 212).

Eleştirel pedagojinin dört temel ilkesi vardır. Bunların ilki; sosyal adalet ve eşitlik görüşüdür. Bu görüş insana hizmeti (human possibility) toplumsal gelişimin bir parçası olarak ele alır ve sosyal adaleti önemser. Bu bağlamda eleştirinin amacı; insanları özgürleştirmek, dönüştürmek, düşündürmek ve eylemde bulunmak için kişisel kapasitelerini geliştirme imkânı yaratmaktır (Kesik, 2014, s. 108). İkincisi, eğitimin politik önermeler içerdiği inancıdır. Eğitim sadece sosyal tabakalaşmayı yansıtmaz, bu nedenle hangi tabaka olursa olsun evrensel olan akıl ve onun ürettiği kolektif bilgilerdir. Yani eğitim, eleştirel düşünceyi ve radikal hayal gücünü şekillendirici ve tam demokrasi olasılıkları yaratarak bilinçli yurttaşlar yetiştirmeyi hedefler. Üçüncü olarak, eleştirel pedagoji, demokratik bir toplum için insani sorunların çözümünü gerekli görür. Sosyal sorun yaşayan bireylerle yakından ilgilenir. Kurumsal ihmalin sonuçlarının üstesinden gelecek çözümleri yeniden üretir. Kurumsal düzenlemelerle dezavantajlı grupları korumaya çalışır. Bireyleri özgürleştiren, olay ve durumlara gerçekçi bakmalarına neden olan, eleştirel düşünen ve bilimsel olarak hareket eden demokratik bir anlayışı

benimser (Aytemur, 2008). Dördüncü aşama ise; bilhassa sorun yaşayan, yaşamları olumsuz etkilenen grup ve bireylerin aykırılışmasını önlemeye çalışır. Bunun için diyalektik bir yaklaşım sergilerler. Bu yolla eğitimde demokratikleşme, eşitlik, adalet gibi değerlerle eğitim alanındaki olumsuz durumları ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Emek, dil, ifade, eylem gibi egemenliğin farklı boyutlarını diyalektik ile çözümlenmeye çalışır (Sarigöz ve Özkara, 2015, s. 711).

Eleştirel pedagoji, bireyleri ve toplumu bağlı oldukları sisteme/ülkeye karşı sorumlu olarak gören, sınıf, cins, ırk gibi baskı temelli farklılıkları ön plana çıkararak değil, özgürleştirici bir eğitim ortamı sunarak var olan eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya çalışan ve sosyal adaleti sağlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Sosyal adalet, bağımsızlık ve özgürlük anlayışı kapsamında Atatürk, bir ulusun gelişiminde eğitimin önemini anlamış ve her zaman kitlelere anlatmış bir liderdir. Atatürk, eğitime çok önem vermiş ve eğitimi günümüze kadar etkileyecek olan düşünceleri ile programlamıştır. Atatürk, ileri görüşlü eğitimci kimliği, idealist ve hümanist yaklaşımları, milliyetçi düşünce tarzı ve eleştirel bakış açısı ile ülke ve çağının sınırlarının dışına çıkmış bir liderdir. Türkiye'yi ileri medeniyetlerin ötesindeki seviyeye yükseltmeyi amaçlayan Mustafa Kemal Atatürk, dünyadaki felsefi akımları analiz ederek yeni ve özgün bir eğitim politikası benimsemiştir. Bu politika; bilimsel düşünme, bilimsel yöntem ve özgür eylemdir (Burak, 2008, s. 631; Chomsky, 2007; Işık, 2020, s. 176).

Atatürk'ün eğitime ve dolayısıyla çocuklara verdiği önem anlaşılacak isteniyorsa özellikle bu fikirlerin nesnel bir temele dayandırılarak analiz edilmesi gerekmektedir. O temel ise Atatürk'ün benimsediği felsefi ve fikri ilkelerin yansımalarıdır. Ona göre gelecek nesiller, Türkiye'nin bağımsızlığını korumalı, Cumhuriyeti yükseltmeli, toplum için çalışıp bilgi ve sosyal ahlaki korumalı, fedakâr, düzenli, disiplinli ve özgüvenli olmalı, eğitimi işe yarar bir şekilde üretimde kullanmalı, her açıdan millî olmalı ve bilimsel düşünmelidir. Atatürk'e göre Cumhuriyet ruhu; meraklı, araştırmacı, özgün, yaratıcı bir çocuk ruhudur. Atatürk'e göre çocuk, yalan söylemeyen, dürüst, ilişkilerinde sevgi ve saygı olan, modern toplumun bir üyesi ve kendilerini özgürce ifade edebilen bireylerdir. Atatürk'ün çocuklarla ilgili söylev, demeç ve diyaloglarında ve evlat edindiği çocuklarda da bu beklentilerini açıkça görmekteyiz. Atatürk'e göre çocuk sevgi demektir. Açık sözlülüktür. Temiz kalptir (Akyüz, 2008, s. 702 akt. Duran, vd. 2019, s. 1259; Çakır, 2020, s. 364; Gökmenoğlu ve Kondakçı, 2015, s. 1030; İnci, 2012; Kaya vd, 2016; Koç, 2010, s. 75).

Atatürk'ün çocuk eğitimine verdiği önem Cumhuriyet dönemi eğitim tarihçileri tarafından sürekli vurgulanmıştır (Akyüz, 2008; Sakaoğlu, 2003). Türk ulusunun başöğretmeni olan Atatürk'ün özellikle çocuk eğitimine dayalı görüşlerine ilişkin tarihsel analiz yapılması, bu görüşlerinin eleştirel pedagojinin temel özellikleri açısından incelenmesi ve Atatürk'ün çocuk eğitimiyle ilgili görüşlerinin belirlenmesi bu çalışmanın temel amacıdır. Çalışma, Atatürk'ün çocuk eğitimi konusundaki düşünce ve görüşlerini belirlemek ve günümüze uyarlamak açısından önemlidir. Aynı zamanda eleştirel pedagoji açısından bu görüşlerin incelenmesi de alan yazına önemli bir katkı sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma tarihsel doküman analizi deseninde gerçekleştirilmiştir. Atatürk'ün çocuk eğitimine ilişkin görüşleri alıntılanarak eleştirel pedagojinin temelleri açısından incelenmiş ve hedef çocuk eğitimi algısı Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden yola çıkılarak tartışılmıştır. Tarihsel doküman analizi, geçmişten günümüze gelen kuram ve genellemelerin yeniden değerlendirilmesine olanak tanıyan bir analizdir. Anlam kazandırmak, anlayış kazanmak ve bilgi edinmek için verilerin tekrar yorumlanmasını gerektirir (Orak, 2020). Kullanılan tarihsel kaynak, Atatürk'ün söylev ve demeçleridir. Tarih ve doküman araştırmaları geçmişi daha iyi anlama ve geleceği geçmiş verilerine göre yorumlamada ve yordamada kullanılır. Tarihsel araştırmalar bir kişiyi, bir fikri, bir kurumu incelerken o dönemin diğer unsurlarından ayrı tutmaz ve günümüz sorunları ile ilişkilendirerek yeni eğilimleri boylamsal olarak analiz eder. Tarihsel araştırmaların değerlendirilmesinde dışsal ve içsel eleştiri olarak iki süreç bulunur. Dışsal eleştiri verilerin gerçekliğinin oluşması yani kayıtlı dokümanlar ilgilidir. İçsel eleştiri ise verilerin gerçekliği ve doğruluğunun değerlendirilmesiyle ilişkilidir (Corbin ve Strauss, 2008; Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Fereday ve Muir-Cochrane, 2006).

Kullanılan tarihsel kaynaklar, Atatürk'ün söylev ve demeçlerindeki çocuk ve çocuk eğitimi ile ilgili sözleridir. Bu nedenle, çalışmada Atatürk'ün çocuk eğitim anlayışının incelenmesi için tarihsel araştırma deseni kullanılmıştır.

2.1. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında kullanılan veriler Atatürk'ün söylev ve demeçlerindeki çocukla ve çocuk eğitimi ile ilgili ifadeleridir. Çocuk eğitimi anahtar kelimesi ile tarama yapılmış, erişilen sözlerden bir kısmı çalışmada kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel analizi yapılmıştır. Betimsel analizde temel amaç; birbirine benzeyen verileri belli temalarla bir araya getirerek anlaşılır hâle getirmektir. Diğer bir ifadeyle verilerin temalara göre düzenlenmesi ve bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma kapsamında toplanan veriler iki araştırmacı tarafından içerik analizine tabi tutulmuş ve birbirine benzeyen ifadeler temalar altında bir araya getirilerek düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu süreçte, verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin temalara göre düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması yolu izlenmiştir. Daha sonra ortak kodlar bir araya getirilmiş ve Atatürk'ün çocuklarla ilgili görüşlerine ilişkin temalar belirlenmiştir. Son olarak, belirlenen temalar dikkate alınarak bulgular yazılmıştır. Her söz pedagojik eleştiri yaklaşımının temel özelliklerine göre yorumlanmıştır. Araştırma, Atatürk'ün çocuk ve çocuk eğitimine ilişkin seçilmiş sözleri ve eleştirel pedagojinin değişkenleri ile sınırlıdır.

2.2. Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.2.1. Etik kurul izni

Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

Atatürk'ün çocuklarla ilgili görüşleri incelendiğinde çocuklara ve çocuk eğitimine fazlasıyla önem verdiği görülmüştür. Taranan kaynaklarda (Kocatürk, 1999; Atatürk Araştırma Merkezi, 2006; Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, I-II-III) 140 çocuk ifadesi geçen cümle belirlenmiştir. Çocuklara yönelik açıklamalarının sevgi temelli olduğu ve büyük oranda eleştirel pedagojinin kuram, uygulama ve ilkelerini kapsadığı anlaşılmaktadır. Yapılan analize göre kodlanan veriler temel aldığı anda ortaya çıkan temalar, 1-Sosyal eşitlik ve adalet, 2-Bilinçli yurttaş, 3-Çözüm odaklılık ve 4-Diyalektik kategorileri altında sınıflandırılmıştır. Bu temalar ve kodlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Atatürk'ün Çocuklara İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Kategori	Tema	Kod	f
Sosyal eşitlik ve adalet	İnsana hizmet Ortak üretim Adil paylaşım	Özgürleştirmek, dönüştürmek, düşünmek, eylemde bulunmak	4
Bilinçli yurttaşlık	Millî birlik Sorumluluk	Demokrasi, Cumhuriyet, birlik ve beraberlik Kolektif akıl, sosyal iş birliği	5
Çözüm odaklılık	Sorun merkezli	Gerçekçi, insani, yaratıcı, istikrarlı, yardımseverlik	7
Diyalektik bakış	Politizasyon	Emek, dil, ifade, eylem, bilimsel düşünme, tartışma, sofistike akıl yürütme	2

Eleştirel pedagojide sosyal eşitlik ve adalet anlayışı kategorisinin altında insana hizmet, ortak üretim ve adil paylaşım temaları görülmektedir. Buna göre Atatürk her uygar toplumda olduğu gibi ilerlemelerin o toplumun gereksinimlerine uygun bir şekilde işlemesi gerektiğini düşünmektedir.

‘*Milletin bağrında temiz bir nesil yetişiyor. Bu eseri (Türkiye Cumhuriyeti Devleti) ona bırakacağım ve gözüüm arkamda olmayacak.*’ (Ercüment Ekrem Talû Tasvir gazetesi 1946; akt. Kocatürk, 1999). Sözü ile çocukları kastederek temiz bir neslin yetiştiğini söylemektedir. Yeni neslin Türkiye Cumhuriyeti’ni devam ettireceği için topluma, millete olan inancının süreceğini, millî birlik ve beraberliğin önemini, Cumhuriyet ve Demokrasinin devamlılığını ‘*gözüüm arkada kalmayacak*’ şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeyle çocuklara güvenmekle birlikte büyük bir sorumluluk yüklemekte ve yurdun sahibinin çocuklar olduğunu söylemektedir. Ona göre çocuk irade özgürlüğü ve akılcı düşünme gücü ile saygıya değer bir varlıktır. Bu bağlamda bütün insanlar eşittir. Fakat adil

ve eşit olmayan toplumsal yapı insanın özellikle çocuğu gerçek doğasından uzaklaştırmaktadır. Bu nedenle insanın aslına dönmesinin en kestirme yolu adil bir demokratik anlayıştır. Bu anlamda eleştirel pedagojinin asıl amacı toplumsal mücadelenin nasıl yapılacağını sorgulamanın yollarını aramaktır. Demokrasi pratiklerinin eğitime dönüşmesi bir dizi temel varsayıma dayanmaktadır. Bu varsayımlar toplumsal değişimle eğitimi, eğitimle demokrasiyi, bilgi ile kamusal yaşamı düzenlemeyi kapsamaktadır. Temel ülkü; Cumhuriyeti yaşatmak, milleti yaşatmak ve devleti yaşatmaktır.

‘Türk çocuklarında kabiliyet, her milletinkinden üstündür. Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, büsbütün Türk çocukları kendileri için lâzım gelen hamle kaynağını o tarihte bulabileceklerdir. Bu tarihten Türk çocukları bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.’ (Şemsettin Günaltay, 1951 Olağanüstü Türk Dil Kurultayı, s. 33; akt. Kocatürk, 1999).

Sözü ile Atatürk’ün çocuklarının yeteneğinin çok büyük olduğunu anlatmaktadır. Dolayısıyla çocukları korumanın ülke geleceği açısından önemini ortaya koymaktadır. Atatürk’e göre varlıklar sürekli bir değişim içindedirler. Bilgi de dinamik ve değişkendir. Bilgi sürekli inşa edilir. Bu bilginin en değerlisi insanın özgürleşmesine katkıda bulunacak bilgidir. Atatürk’ün bu sözü, geleceğin mimarı olacak çocukların aynı zamanda bilginin değişimini ve dönüşümünü sağlayacak olmaları açısından da hümanistik ve futüristik özellikler taşımaktadır. Ayrıca gerçekçi, insani ve istikrarlı bir bakış açısıyla çocukların gelecekte bu ülke insanı için öneminden bahsetmektedir.

‘...Hakikaten, Türk milletinin bütün cihanda, yalnız Asya’da değil Avrupa’da dahi büyük ezici kudret göstermiş olması, çok parlak hareketler yapmış bulunması, hep öyle kıymetli anaların faziletli evlâtlar yetiştirmesi ve daha beşikten çocuklarının ruhuna mertlik ve fazilet telkin etmesi sayesinde idi. Şunu söylemek istiyorum ki, kadınlarımızın umumî vazifelerde üzerlerine düşen hisselerden başka kendileri için en ehemmiyetli, en hayırlı, en faziletli bir vazifeleri de iyi anne olmaktır.’ (Atatürk’ün S.D. II, s. 151-152; akt. Kocatürk, 1999). Sözü ile ise çocukları korumanın ve onları bir yetişkin gibi değil de kendine has dünyası olan bir varlık olarak görülmesi gerektiğini anlatmaktadır. Ayrıca annenin önemine değinmektedir.

Eleştirel pedagojiye göre insana ve topluma hizmet sosyal adalet ve eşitlik bilinci ile olmaktadır. Toplumun, bireyleri farklılaşmadan bağımsız düşünen, öğrenen, öğreten ve hayata geçiren bireylere ihtiyacı vardır. Bu eleştirel bakış açısı ile mümkün olmaktadır. Bu amaçla yetişen çocuklar eğitimleri sonrası toplumu şekillendirme kapasitesine sahip olacaklardır. Yetişkinlerin çocukları her türlü tehlikeden korumaları aslında nesli korumaları, dolayısıyla sosyal adaletsizlikleri sorgulamaları ve bunlara meydan okumaları anlamına gelmektedir.

Eleştirel pedagojide bilinçli yurttaşlık kategorisinin altında millî birlik sorumluluk temaları gözlenmektedir.

‘Bugünkü Türk milleti, mazinin en derin medeniyetlerinde kuruculuk iddia eden bu Türk milletinin bugünkü çocukları, açık ve sağlam yolu bulmuşlardır.’ (Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, s. 141; akt. Kocatürk, 1999)” sözü ile birlik ve beraberlik ruhu kapsamında bir bütün olarak eğitimin yetişkinden çocuğa aktarılan bir miras olduğu, dolayısıyla geleceğin yetişkini olacak çocukların bir sonraki neslinde öğreticileri olacağı vurgulamaktadır.

‘Gelecek için hazırlanan vatan evlatlarına, hiçbir güçlük karşısında yılmayarak tam bir sabır ve metanetle çalışmalarını ve öğrenim gören çocuklarımızın ana ve babalarına da yavrularının öğreniminin tamamlanması için hiçbir fedakârlıktan çekinmemelerini tavsiye ederim.’ (Kocatürk, 1999, s. 197).

‘Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!’ (Nutuk, 1961, s. 60).

‘Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıdır. Bence bunlar, çocuk eğitiminde, ana kucağından en yüksek eğitim ocaklarına kadar her yerde, her zaman üzerinde durulacak önemli noktalar. Ancak bu surettedir ki, çocuklarımız memlekete yararlı birer vatandaş ve mükemmel birer insan olurlar.’ (Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk’ün Hususiyetleri, 1965, s. 79; akt. Kocatürk, 1999).

Sözleri ile cumhuriyet ve demokrasiye işaret ederek bilinçli ana babaların gayret ve sorumluluklarının yine bu toplum için kaçınılmaz bir görev olduğunun üzerinde durmaktadır. En zor günlerde bile vatan toprağından vazgeçilmemesi gerektiğini ve Türk milletinin her türlü zorlukla mücadele becerisi olduğunu dikte etmektedir. O'na göre millet, hızlı ve kesin adaletin temin edilmesini, hakların korunmasını, eşitlik ve adaletin insan temelli olarak tam bağımsız bir şekilde inşasını istemektedir. Atatürk, bütün hayatı boyunca görevini sorumluluk bilinci ile yürüten insanları hep takdir etmiştir. Özellikle halk için çalışanların sevecen, adil ve çalışkan olmalarını istemiştir. Aklın ve bilimin ışığında gelişmenin önünü açmıştır.

'Köylülerimiz, köy çocukları denilebilir ki bütün hayatlarını tarlada, meralarda hareket ve beden çalışması içinde geçirirler. Fakat gereken şekilde, ilim ve fen kurallarına göre olmadığı için gayenin istediği netice beklenemez. Türk ırkında mazinin uğursuz, olumsuz, manasız izleri kalmıştır. Tarihlerde dünya hâkimi olmuş koskoca Türk milletine bugünkü neslimiz mirasçı olduğu zamanda, bu koca milleti biraz zayıf, biraz hasta, biraz cılız bulmuştur. Efendiler, gürbüz, yavuz evlâtlar isterim!' (Atatürk'ün S.D.II, s. 245; akt. Kocatürk, 1999).

Sözü ile kolektif aklın, sosyal iş birliğin ve çalışma eyleminin geleceğin yetişkini ve bilinçli yurttaşı olacak çocuklar için bir zorunluluk olduğu ve düşünme sisteminin ve bilimsel eğitimle gelişmenin ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır.

'Türk milleti güzel her şeyi, her medenî şeyi, her yüksek şeyi sever, takdir eder. Fakat muhakkaktır ki, her şeyin üstünde tapındığı bir şey varsa, o da kahramanlıktır. Bu sözlerim, şüphesiz bugünkü uyanık Türk gençliğinin kulaklarında yüksek ve tesirli akisler yapacaktır. Yüksek hasletlerine ehemmiyetle baktığım Türk çocuklarından daha az şey istemem.' (Atatürk'ün S.D.III, s. 91; akt. Kocatürk, 1999) sözü ile yine millî birlik ve milliyetçilik ruhu ile çocuklara dost düşman kavramlarını öğretmenin önemini ortaya koymuştur. Eleştirel pedagojinin temel hedefi daha sosyal bir toplum yaratmaktır. Bu nedenle çocuklara eleştirel bilinç ve sosyal farkındalık kazandırmak gerekmektedir. Bu bağlamda eleştirel pedagoji; millî birlik, sorumluluk ve bilinçli yurttaşlığı temele alan bir eğitim anlayışı sunmaktadır.

Eleştirel pedagojide çözüm odaklılık kategorisinin altında sorun merkezli teması gözlenmektedir.

'Türk milleti, tarihine övün; çünkü senin ecdadın medeniyetler kuran, devletler, imparatorluklar yaratan bir mevcudiyettir. Sen, Anadolu denilen bu yurda sonradan gelme değil, ilk yerleşip medeniyet kuranların çocuklarıdır. Fakat geleceğine güvenebilmek için, bugün çalışman lâzımdır; çünkü yalnız tarih övücü bir meziyet sayılmaz.' (Afet İnan, Atatürk'ten Hâtıralar, 1950, s. 55-56; akt. Kocatürk, 1999) sözü ile çocukların cesur, gerçekçi olmaları gerektiğini, çalışarak hareket etmeleri hâlinde yurtlarına daha iyi hizmet edeceklerini vurgulamıştır. Çalışmayı sorunların aşılması için önemli bir çözüm kaynağı olarak görmüştür.

"Çocuk sevgisi insan sevgisi için bir ihtiyaçtır. Hele yaş ilerledikçe bu gereksinim kendisini daha kuvvetli duyuruyor. Onun için de Ülkü'yü yanımdan ayırmak istemiyorum.' (Abdülkadir İnan, Türk Kültürü Dergisi, sayı:25, 1964, s. 62; akt. Kocatürk, 1999).

'Çocukluk ne güzel... Çocuklar ne sevimli, ne tatlı yaratıklar değil mi? En çok hoşuma giden hâlleri nedir bilir misiniz? Riyakârlık bilmemeleri, bütün istek ve duygularını, içlerinden geldiği gibi, açıklamaları...' (Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri, 1965, s. 78-79, akt. Kocatürk, 1999).

Atatürk'e göre çocuk sevgi demektir. Çocuk özgür olduğunda, bağımsız olduğunda meraklı, araştırmacı ve yaratıcı olduğunda çevresini daha çok sever. Bu farklı yapısı ile daha çok sevilir. Cumhuriyette çocuk gibidir. Özgürlük ve bağımsızlık ister. Atatürk çocuklarla olduğu zaman kendini çocuk gibi hissetmiş ona göre cumhuriyet ruhu, çocuk gibi heyecanlı, meraklı, araştırmacı bir çocuk ruhudur. Onun dilinde çocuk sevgi demektir. Bu yüzden O sevdiklerine hangi yaşta olursa olsunlar "çocuk" diye seslenmektedir.

'Türk çocuklarının nasibi, her muvaffakiyetli hamleden hep sevinç veren neticeler almaktır. Türk çocukları! Yürüdünüz, yürüyorsunuz, yürüyorsunuz! Yaptığınız hamleler sizi yüksek ülküye ulaştırmak üzeredir. Durmayın, yürüyün! Saadet, refah, sevinç ve hepsinden sonra dünyaya karşı yüksek bir gurur seni bekliyor. Türk çocukları! Son sözümün son kelimesine dikkat!... Gurur, azamet, sende zaten vardır; bunu gösterme! Onu, kendi yüksek enerjinin harimine sakla! Gerekirse, büyük tevazuunu göster. Fakat gene gerektikçe, göster ezici yumruğunu! İşte, bu vasıflarınla ispat edebilirsin ne olduğunu!... Benim bugünkü ve yarınki Türk çocukluğundan beklediğim haslet, bu suretle belirmelidir.' (Cevat Abbas Gürer, Cumhuriyet gazetesi, 10. 11. 1941; akt. Kocatürk, 1999). Sözü ile gelenekten geleceğe anlayışının egemen olduğunu, her ne olursa olsun tek çözümün birlik ve beraberlik

ruhu ile bu ülkeyi ileriye taşımadan geçtiğini ifade etmektedir. Bu sözü mücadele, çalışma ve azimle her türlü sorunun aşılacağı hususunda büyük mesajlar içermektedir.

‘Türkiye Cumhuriyeti’nin, özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına hitap ediyorum: Batı senden, Türk’ten çok geriydi. Mânada, fikirde, tarihte bu, böyleydi. Eğer bugün, Batı nihayet teknikte bir yükselme gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabahat de senin değil, senden evvelkilerin affolunmaz ihmalinin bir neticesidir. Şunu da söyleyeyim ki, çok zekisin, malûm! Fakat zekânı unut, daima çalışkan ol!’ (Cevat Abbas Gürer, Cumhuriyet gazetesi; akt. Kocatürk, 1999).

Sözü ile bilimsel düşünce ve bilimsel yöntemi çözümün bir parçası olarak görmekte, istikrarlı bir şekilde çalışma ile bütün dünyanın çok ilerisine gidilebileceğini söylemektedir. Eleştirel pedagojinin temel prensibi insancıl toplum oluşturmaktır. Bunun içinde teori ile uygulama arasında sıkı bir bağ kurulmalıdır. Bu bağ eleştirel düşünmeyi geliştirir. Topluma, düşünme dinamiklerini kullanarak her bilgiyi sorgulama imkânı tanır.

Diyalektik bakışın altında politizasyon teması gözlenmektedir.

‘Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, bir mutluluk parıltısıdır! Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli olduğumuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şeyler bekliyoruz; kızlar, çocuklar!’ (Atatürk’ün S.D.V., s. 30; akt. Kocatürk, 1999).

‘Ey yükselen yeni nesil, gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; onu yükseltecek ve sürdüreceksiniz.’ (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, 1924, s. 132; akt. Kocatürk, 1999).

‘Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.’ (İnan, 1959, s. 297).

Sözleri ile çocukları ve çocuk eğitimini, en insani sevgi ve görev olarak ifade etmekte, bilimsel düşünmeyi anlamış bir gençlik hedefini ortaya koymaktadır. Çocukları sofistike bir şekilde geleceğin büyükleri olarak önemsemiş ve büyük sorumluluklar yüklemiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Eleştirel pedagoji kültürel bir eylemdir. Sosyal değişimlerle ilerleyen, gelişen, gerektiğinde dönüşen toplumların vazgeçilmez yaklaşımıdır. Çocukların yaşadıkları toplumu aktif, eleştirel ve cesurca tartıştıkları çağdaş eylemlerdir. Atatürk’ün söylev ve demeçlerinde çocuklarla ilgili söylediği sözler bakıldığında bilimsel araştırma ve bilimsel düşünme yöntemine yönelik evrensel ilkelere dayanan millî bir eğitim anlayışı göze çarpmaktadır.

Çalışmanın bulgularına dayalı olarak Atatürk’ün çocuklara yönelik algısı ve eğitim anlayışı; başta onları çok seven bir lider, sonrasında çocukların bu ülke için önemini anlatan, demokratik idealar kapsamında çocuklara sorumluluklar ve beklentiler yükleyen ve verdiği mesajlarla yol gösteren bir öğretmen olarak şekillenmiştir. Atatürk’ün çocuklarla ilgili görüşlerinde, eleştirel pedagojik yaklaşım dahilinde, en çok bilinçli yurttaşlığa vurgu yaptığı görülür. Atatürk, çalışmanın çok önemli olduğunu, Cumhuriyet ruhu ile birlik ve beraberliğin ülke için önemini her fırsatta dile getirmiştir. Bu anlamda çocukların, kendilerine güvenerek, ülkenin kuruluş temelleri olan demokratik ideallerinin peşinden gitmelerini, entelektüel uğraşlarını desteklemelerini, dünyayı değiştirmeye yönelik olarak kolektif bilgi üretmelerini, düşünce ve uygulamalarını birleştirerek bilgiyi yeniden tanımlamalarını önermiştir.

Atatürk’ün eleştirel pedagojik yaklaşımın bir diğer kullanım alanı kendini diyalektik ve politize ile göstermektedir. Atatürk; emek, eylem ve bilimsel düşünce ile sorunları tartışarak, eleştirerek kişisel kapasitelerini geliştirmelerini ve ülkelerine sahip çıkarak toplumu ilgilendiren sorunları çözmeleri gerektiğini belirtmiştir. Atatürk’ün ifadelerinden çocuk eğitiminin temel amacının, düşündürmek, özgürleştirmek ve dönüştürmek olduğunu, millî birlik ve kolektif akılla bilinçli yurttaş olunabileceğini, her zaman çözüm odaklı olmayı ve akıl yürütmeye dayalı bilimsel düşünmenin kullanılması gerektiği sonucunu çıkarabiliriz.

Atatürk’ün hayatı incelendiğinde savaş yıllarının en kötü koşullarında bile çocuklarla yakından ilgilendiği ve birçok çocuğu koruması altına aldığı görülür. İlerleyen yıllarda, çocukların sağlık, eğitim ve temel ihtiyaçlarının karşılanması için, çocuk esirgeme kurumu aracılığıyla birçok önem aldığı, korunmaya muhtaç çocuklar için gerekli çabaları gösterdiğini bilmekteyiz. Nihayetinde ise Cumhuriyetimizin geleceği ve güvencesi olan çocuklarımıza Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramı’nı armağan etmiştir. Sonuç olarak Atatürk’ün birçok ifadesinde temeli bilimsel sorguya dayalı olan eleştirel pedagojiyi destekler nitelikte bir çocuk eğitimi anlayışının izleri görülmektedir. Ancak Atatürk’ün pedagojik bakış açısının özünde sadece eleştirel pedagojinin

olduğunu söylemek de doğru değildir. Atatürkçü düşünce ile çocuk ruhu arasındaki ifadeler ve çağrışımlar bizlere eleştirinin, sorgulamanın, araştırmanın, bilimsel bilgi ve bilimsel yöntemin, yaratıcılığın, cesaretin ve dinamizmin genç Cumhuriyetle nasıl ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Atatürk; siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal sorunların her koşulda çözülmesi gerektiğini ve bunun içinde çocukların daha özgür düşünebilmesi için sorgulayıcı düşünmeyi ve eleştiriyi her zaman gerekli bir koşul olarak görmüştür. Atatürk, eleştirel yaklaşım kapsamında dünyayı dönüştürmek için yeni nesillere tarihsel, sosyal, insani, kültürel ve ekonomik açıdan yönlendirmelerde bulunmaktadır. Araştırma kapsamında, Atatürk ve çocuk temalı araştırmaların sayısının artması, eleştirel pedagojinin geçmişten günümüze olan değişimlerinin ortaya konması ve eğitim sistemimizdeki yerinin belirlenmesi, Atatürk'ün düşünce yaklaşımı ve çocuğa bakış açısının eleştirel düşünmeyi destekleyecek şekilde eğitim yaşantılarında yer bulması önerilmektedir.

5. BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği: Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni Beyanı: Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: Bu makale tek yazarlı bir makaledir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

6. KAYNAKÇA

Aksakallı, A. (2019). Eleştirel pedagojiye yönelik öğretmenlerin eğitim inançları. *ENAD Online*, 7(2), 583-605. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.6m

Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi: M.Ö.1000- M.S. 2008*. Ankara: Pegema Yayınları.

Apple, M., W. (2006). *Eğitim ve iktidar* (Çev. Ergin Bulut). İstanbul: Kalkedon Yayınları

Aslan, Ö., M. (2014). Eğitim felsefesi dersinin okulöncesi öğretmen adaylarının felsefi tercihlerine ve eleştirel pedagojiye yönelik görüşlerine olan etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 1-14. <https://doi.org/10.17755/esosder.73598>

Atatürk, (1961). *Nutuk*. İstanbul: Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları.

Atatürk Araştırma Merkezi (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri*, Ankara: Divan Yayıncılık. <https://atam.gov.tr/wp-content/uploads/S%C3%96YLEV-ORJ%C4%B0NAL.pdf> adresinden edinilmiştir.

Aytemur, S., N. (2008). Özgürleştirici bir eğitim arayışı: Eleştirel pedagoji okulu. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(24), 50-61.

Burak, M., D. (2008). Atatürk'ün eğitim anlayışı ve Kıbrıslı Mehmet Efendi'nin eğitime katkıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 623-636.

Büyükgöze, H., & Fındık, L., Y. (2018). Eleştirel pedagojinin eğitim sistemindeki görünümü: öğretmenler üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 17(3), 1336-1352.

Çağlayan, İ. (2012). Atatürk'ün çocukları. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2, 101-116.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. NY: Routledge.

https://www.academia.edu/37378137/research_methods_in_education_book_by_Cohen_and_Manion_pdf adresinden edinilmiştir.

Chomsky, N. (2007). *Chomsky, demokrasi ve eğitim*. (Çev. E. Abaoğlu), İstanbul: BGST Yayınları.

Çakır, G. (2020). Atatürk döneminde Türkiye'de aile hukuku ve çocuk hakları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 349-368. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.705011>

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.

<https://www.researchgate.net/publication/247720888> Book Review Corbin J Strauss A 2008 Basics of Qualitative Research Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory 3rd ed Thousand Oaks CA Sage adresinden edinilmiştir.

Demirtaş, H., & Özer, N. (2015). Eleştirel kuram açısından eğitim ve eğitim yönetimi. *Journal of Teacher Education and Educators*, 4(2), 205-222.

Duran, V., Ekici, G., & Barut, Y. (2019). Atatürk'ün eğitimle ilgili görüşleri bağlamında bir eğitim programı nasıl olmalıdır? 2. Uluslararası 19 Mayıs Yenilikçi Bilimsel Yaklaşımlar Kongresi, İKSAD, 27-29 Aralık, Samsun. 1250-1266. https://www.19mayis.org/files/ugd/614b1f_a8741f0bdbc4465ea5c1bdefa9e778a1.pdf adresinden edinilmiştir.

Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), Retrieved [date] from http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/5_1/pdf/fereday.pdf

Freire, P. (1970). The adult literacy process as cultural action for freedom. *Harvard Educational Review*, 40(2), 205-225.

Giroux, H., A. (2007). *Eleştirel pedagoji ve neoliberalizm* (Çev. Barış Baysal). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Gökmenoğlu, T., & Kondakçı, Y. (2015). Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde eğitim. *İlköğretim Online*, 14(3), 1029-1043.

Işık, Y. (2020). Mustafa Kemal Atatürk'ün eğitimci kişiliği ve başöğretmen unvanı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 173-196.

İnan, A. (1959). *Atatürk'ten hatıralar ve belgeler*. Ankara: İş Bankası Yayınları.

Kaya, H. V., Bahçeci, Z., & Kaya, E. (2016). Atatürk'ün eğitime bakışı üzerine bir çalışma. *Yükseköğretim ve bilim dergisi*, 6(3), 297-303.

Kesik, F. (2014). Eğitim yönetiminde çoğul bir ses: eleştirel kuram. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 93-133.

Kesik, F., & Bayram, A. (2015). Eğitim sisteminin eleştirel pedagoji perspektifinden bir değerlendirmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 900-921.

Kocaturk, U. (1999). *Atatürk'ün fikir ve düşünceleri*. Ankara: Semih Ofset.

Adorno, T. (2010). *Aydınlanmanın diyalektiği*. (Çev. E. Öztarhan). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Koç, E. (2010). Atatürk, Cumhuriyet ve çocuk ruhu. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 45, 71-82.

Mclaren, P. (2011). *Okullarda yaşam, eleştirel pedagojiye giriş* (Ed: M.Y. Eryaman ve H. Arslan). Ankara: Anı Yayıncılık.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis*. Beverly Hills, California: Sage Publications. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.3102/0013189x013005020> adresinden edinilmiştir.

Orak, F. (2020). *Tarihsel araştırma yöntemi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze Türk eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Sarıgöz, O., & Özkara, Y. (2015). Öğretmen adaylarının eleştirel pedagoji ve ilkeleri hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 710-716.

Terzi, A., R., Şahan, H., H., Çelik, H., & Zög, H. (2015). Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile eleştirel pedagoji ilkeleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 344-356.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

7. EXTENDED ABSTRACT

Atatürk's education for children has been emphasised to this day and has been recognised by the whole world. However, whether this emphasis is a didactic approach that includes Atatürk's views and wishes as a leader has remained incomplete.

Critical pedagogy is an approach individuals and society as responsible to the system/country to which they belong, not by emphasizing fascist-based differences such as class, gender, race, but by offering an emancipatory educational environment, trying to eliminate existing inequalities and aiming to provide social justice. There are four basic principles of critical pedagogy. These, The view of social and educational justice and equality. Conscious citizen, solution center, and dialectical. It is understood that his explanations for children what include to based on love and education.

The state founder Atatürk is the one who best understood and explained the importance of education in the life of a nation. Atatürk gave great importance to education and programmed it with his thoughts that will affect education until today. Atatürk is a leader who went beyond the borders of his country and age with his visionary educator identity, idealist and humanist approaches, nationalist way of thinking and critical point of view. Mustafa Kemal Atatürk, who aimed to raise Turkey to the level of contemporary civilization, adopted a new and original education policy by analyzing the educational philosophies and trends in the world.

According to Atatürk, future generations should protect Turkey's independence, development the Republic, work for the society and protect its knowledge and morals, be self-sacrificing, organized, disciplined and self-confident, use education in production in a useful way, be national in every respect and think scientifically. According to Atatürk, the spirit of the Republic is a child's spirit that is curious, inquisitive, original and creative. According to Atatürk, children are individuals who do not lie, are honest, have love and respect in their relationships, are members of modern society, and can express themselves freely in their clothes, manners and attitudes.

Critical thinking, which is the basis of researching, inquiring, questioning, not dogmatic but scientific thinking, is a curious, original, and creative child spirit that Atatürk tried to bring to the whole society with the Republic. Therefore, what connects the concept of national sovereignty with scientific thinking is the pluralist, critical, liberating, democratic, fair, and transformative roles that Atatürk envisaged with critical pedagogy. In this context, it is necessary to approach Atatürk's approaches to children's love as a subjective or personal approach and as an instructive leader who is the teacher of society and reconsider the perception of children in line with these views. Critical thinking, which is the basis of researching, questioning, not dogmatic but scientific thought, is a curious, original, and creative child spirit that Atatürk tried to bring to the whole society with the proclamation of the Republic. Therefore, what connects the concept of national sovereignty with scientific thinking is the pluralist, critical, liberating, democratic, fair, and transformative roles that Atatürk envisaged with critical pedagogy. In this sense, Atatürk's approaches to the love of children should be touched as a subjective or personal tendency and an instructive leader who is the teacher of society. In line with these views, the perception of children should be reconsidered.

This present study was conducted in a historical research design within the scope of the qualitative research model. In this context, with the method of document analysis on the subject, Atatürk's views on education were analysed and examined in terms of the foundations of critical pedagogy, and the targeted child perception was discussed based on Atatürk's speeches, statements, and dialogues.

This study aims to examine Atatürk's love for children in a critical pedagogical context, not only reflecting his personality and feelings but also as an indicator of his current understanding of education. According to the research results, Atatürk sees children first as an example of sincere love and then a unique representative and defender of democratic ideals. In his views on children, Atatürk gave the message that they should be conscious citizens, think freely, protect, keep the Republic alive under all conditions, question knowledge by thinking scientifically and critically, and change and transform it for the benefit of society when necessary. Atatürk listed children's expectations, wishes, and responsibilities as the Republic of Turkey and encouraged children to maintain the spirit of national unity, solidarity, cooperation, and democracy. Atatürk's views, speeches, statements, and dialogues about children are not just emotional expressions but also the path is drawn for them and a duty to them and society.